

KOMEETTA-hankkeella uutta vipuvoimaa Etelä-Pohjanmaan alueen kone-, metalli- ja automaatioalojen osaajille

25.8.2025

KOMEETTA – Osaamispalveluja kone-, metalli- ja automaatioaloille -hanke on Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen rahoittama hanke, joka toteutettiin ajalla 28.6.2023 – 30.6.2025. Koulutuskuntayhtymä SEDU toimii hankkeen koordinoijana, ja mukana olivat Etelä-Pohjanmaan opisto, Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Tampereen yliopisto. Hankkeen keskeisenä tavoitteena oli rakentaa eri koulutuksen tarjoajien yhteinen koulutustarjotin kone-, metalli- ja automaatioalojen osaajille tai osaajiksi haluaville. Etelä-Pohjanmaalla teknologiateollisuus, erityisesti kone- ja metalliteollisuus, ovat elinkeinoelämän näkökulmasta keskeisessä asemassa, ja avoimia työtehtäviä alan osaajille on tarjolla säännöllisesti. Avoimet työtehtävät suuntautuvat kaikista eniten suorittavan tason tehtäviin (koneistaja, hitsaaja, särmääjä, CNC-koneistaja ym.), vaikka toki myös asiantuntijoita, työnjohtajia, esihenkilöitä ja muuta henkilökuntaa tarvitaan säännöllisesti.

Vuonna 2024 Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Koulutuskuntayhtymä SEDUn toteuttamassa Osaamisbarometrissa esiin nousivat rekrytointitarpeet teollisuudessa myös lähitulevaisuudessa. Suurimmiksi haasteiksi barometriin vastanneet kertoivat tunnistavansa sekä sopivien hakijoiden että osaamisen puutteet. Osaamisen kehittämistarpeet kohdentuivat erityisesti digitalisaation tuomiin muutoksiin, kuten tekoälyosaamiseen ja koneiden ja laitteiden käyttötaitoon. Myös johtamisen ja esihenkilötyön osaamisen kehittäminen nähtiin lähitulevaisuudessa tarpeellisena (Tuuri & al. 2025). Työvoimabarometrissa (20.5.2025)

Etelä-Pohjanmaan osalta työvoiman kysynnän voidaan katsoa suuntautuvan pääsääntöisesti hitsaus-, koneistus-, särmäys- levytekniikan ja kokoonpanotyöntekijöihin, joiden kohdalla osaaminen kohdistuu hitsaustekniikoihin ja automaatioon, robotiikkaan ja datan sekä käyttötietojen analysointiin, logistiikkasovellusten hallintaan, CNC-ohjelmointiin ja CAD- & 3D-osaamiseen. Työpajat toteutettiin tukemaan osaamistarvekartoituksia ja ohjaamaan siten tulevia osaamisen kehittämisen menetelmiä.

Työpajojen tausta, rakenne ja toteutus

Kaksiosainen tulevaisuustyöpaja toteutettiin osana Osaamispalveluja kone-, metalli- ja automaatioaloille (KOMEETTA) -hanketta. Työpajojen tavoitteena oli tunnistaa alueellisia murrosilmiöitä ja tulevaisuuden osaamistarpeita kahdessa työpajassa, joihin kutsuttiin kone-, metalli- ja automaatioalan yritysten, koulutuksen ja muiden sidosryhmien edustajia, kouluttajia ja yrittäjiä.

Työpajat pidettiin etäyhteydellä syksyllä 2024 (12.6. ja 2.12.), ja ne sisälsivät alustukset sekä osallistavia ryhmätyövaiheita. Alustusten jälkeen ryhmät käsittelivät tunnistettuja muutossignaaleja ja tekivät skenaario- sekä osaamistarve-analyysiä. Keskeisiksi menetelmiksi valittiin PESTEV-analyysi (politiikka, talous, sosiaalinen, teknologia, ympäristö, arvot) sekä tulevaisuustaulukko (ACTVOD-taulukko). PESTEV-työkalu auttoi jäsentämään ulkoisia trendejä ja epävarmuuksia, kun taas tulevaisuustaulukko (ACTVOD) loi järjestelmällisesti vaihtoehtoisia tulevaisuuskuvia esimerkiksi toimijoiden, arvojen, esteiden ja edistävien voimien näkökulmasta. Menetelmiä fasilitoivat Turun yliopiston tulevaisuudentutkimuskeskuksen asiantuntijat Hanna Lakkala ja Kaisa-Maria Suomalainen, joilla on laaja kokemus ennakoinnista ja tulevaisuustyöpajoista. Lopputuloksena muodostui kaksi skenaariokuvaa, ”Kukoistus” ja ”Kituminen”, jotka kuvastavat edustavasti radikaaleja tulevaisuuden vaihtoehtoja.

Tulevaisuuskuvat ”Kukoistus” ja ”Kituminen”

Työpajoissa luotiin kaksi vastakkaista tulevaisuuskuvaa: kukoistus ja kituminen. Kukoistus-skenaariossa tulevaisuudennäkymässä alueen teollisuus elää voimakasta kasvukautta. Kansainväliset kaupan esteet ovat madaltuneet, joten vientimahdollisuudet laajenevat ja alan yritykset osallistuvat globaaleihin arvoketjuihin. Keskinäinen kilpailu (protektionismi) vähentynyt ja kannustaa investointeihin. Innovaatiokyvykkyys on korkea: yritykset panostavat tuotekehitykseen ja tutkimukseen, mikä parantaa tuottavuutta ja kilpailukykyä. Työvoiman saatavuus on hyvä, kun alalle koulutetaan riittävästi osaajia ja alan houkuttelevuus kasvaa – osaamisen kehittäminen on vaivatonta ja helppoa. Uusien teknologioiden käyttöönotto etenee ripeästi: tekoäly, robotiikka ja digitalisaatio tehostavat tuotantoprosesseja, ja alalla osataan integroida nämä ratkaisut kilpailueduksi. Vihreän siirtymän näkökulmasta investoinnit puhtaaseen teknologiaan ja uusiutuvaan energiaan kasvavat nopeasti ja Etelä-Pohjanmaan rooli valtakunnallisesti päästököyhän energiantuotannon edelläkävijänä vahvistuu. Myös työntekijöiden sitoutuminen on vahvaa, mikä lisää tuottavuutta ja työhyvinvointia. Sitoutuneet työntekijät tekevät tuloksellisesti töitä ja viihtyvät paikoillaan; heidän keskimääräinen tuottavuutensa on merkittävästi korkeampi kuin vähemmän sitoutuneilla.

Kukoistus-tulevaisuuskuvalle vastakkainen kituminen-skenaario puolestaan kuvaa talouskasvun

hiipumista ja keskinäisen kilpailun vahvistumista. Kansainvälinen kauppa supistuu, ja teollisuus siirtyy paikallismarkkinoille. Suojatullit ja resurssien hallintatoimet eristävät alueen markkinoista, mikä heikentää alan tuotteiden kysyntää. Innovaatiotoiminta vähenee radikaalisti: TKI-investoinnit pienentyvät niin julkisella kuin yritysten puolella ja uudet kehityshankkeet lykkääntyvät. Alan yritykset kamppailevat resurssipulan kanssa, eivätkä pysty uudistumaan tarvittavassa määrin. Työvoiman saatavuus heikkenee entisestään; ala ei houkuttele uusia tekijöitä, nuorten muuttoliike suuntautuu muualle eikä avautuvia paikkoja saada täytettyä. Uusien teknologioiden omaksuminen hidastuu, kun osaamispula ja investointien niukkuus vaikeuttavat automatisointi- ja digitalisaatiohankkeita. Vihreän siirtymän haasteet kärjistyvät: ilman selkeää tukea ei laajempia ympäristöinvestointeja synny, ja teollisuus käyttää vanhentuneita energiaratkaisuja. Työntekijöiden sitoutuminen rapautuu: huonoihin näkymiin pettyneet osaajat hakeutuvat muille aloille tai eläkkeelle, minkä vuoksi töissä jäljelle jäävät kokevat matalampaa motivaatiota. Sitoutumattomuus heikentää tuottavuutta, mikä luo negatiivisen kierteen: yritysten suorituskyky laskee ja ylimääräisiä kustannuksia syntyy esimerkiksi tyhjien työpaikkojen vuoksi.

Yhteenveto

Työpajat osoittivat, että molemmat tulevaisuuskuvat voivat toteutua ja totuus sijaitsee todennäköisesti molempien välissä. Tärkeää kuitenkin on, että yritysten työvoiman saatavuus, osaaminen ja TKI-valmius pysyvät ennallaan tai kasvavat. Tähän KOMEETTA-hankkeella on haluttu vastata: tehdä alasta houkuttelevampi ja edistää alasta kiinnostuneiden henkilöiden siirtymää. Myös alalla jo työskentelevien osaamisen päivittämisestä on pidettävä huolta uusiin teknologioihin liittyen. Koulutuksen järjestäjien puolestaan tulee pitää huoli, että opinnot ovat yhä enenevissä määrin suoritettavissa työn ohella. KOMEETTA-hankkeen työpajat osoittivat ennakoinnin sekä yritysten, kolmannen sektorin toimijoiden ja koulutuksen tarjoajien avoimen vuoropuhelun tärkeyden. Yhteinen tulevaisuustyöskentely kannattaa pitää vuotuisena käytäntönä, sillä se auttaa reagoimaan nopeasti ympäristön muutoksiin ja varmistamaan, että koulutus ja liiketoiminta kulkevat kehityksen kärjessä.

KOMEETTA on eri koulutusasteiden ja työelämän yhteinen koulutus- ja kehittämishanke, joka etsii ratkaisuja Etelä-Pohjanmaan alueen kone-, metalli- ja automaatioalan kohtaanto-ongelmaan ja osaajapulaan. Hankkeessa kehitettiin uudenlaista yhteistyötä ja konseptointia eri asteiden oppilaitosten ja työelämän kesken koulutusten järjestämisessä: uusia menetelmiä, toteutus- ja yhteistyömalleja sekä eri koulutusasteiden sisältöjä yhdistävät kokonaisuudet.

Essi Hauta
Asiantuntija, TKI
SEAMK

Kirjoittaja on toiminut KOMEETTA-hankkeessa asiantuntijana.

Lähteet

Tuuri, H., Katajavirta, M. & Rossinen-Kaihlamäki, M. (2025). *Etelä-Pohjanmaan osaamisbarometri 2024.* https://lehti.app-staging.seamk.hion.dev/app/uploads/2025/03/e37d2a98-osaamisbarometri_2024_fin.pdf

Työvoimabarometri. (i.a.). *Alueet ja toimialat.* https://tyovoimabarometri.fi/haku?alue=be7acaeb-a952-44be-93f6-60e677011fb3&toimiala=0bb1a47f-af3c-4685-ac8f-a20c4719422a

Hirvonen, J. (2024). *Uusien teknologioiden käytön ja niihin liittyvien osaamistarpeiden kartoitus eteläpohjalaisissa teollisuusyrityksissä.* https://sedu.fi/wp-content/uploads/2024/06/Raportti_teollisuusyritykset.pdf